

ЗВІТ КЕРІВНИЦТВА VS ЗВІТ ПРО УПРАВЛІННЯ: ПРОБЛЕМИ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАКОНУ ПРО БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ

У статті досліджується сутність, принципи складання і призначення Звіту керівництва, який у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» названо звітом про управління. Базуючись на положення міжнародних стандартів, пропонується розмежувати категорії: фінансове звітування, фінансова звітність та фінансові звіти. Доводиться, що Звіт керівництва знаходиться в межах фінансової звітності підприємства і його головне призначення - забезпечити розуміння статей, наведених у супроводжуючих фінансових звітах. Розглядаються і пояснюються принципи, на яких ґрунтується складання Звіту керівництва: «очима керівництва», «комбінування з фінансовими звітами», «орієнтація на майбутнє».

Ключові слова: *Звіт керівництва, Закон про бухгалтерський облік, призначення Звіту керівництва, принципи Звіту керівництва, фінансове звітування, фінансова звітність, фінансові звіти.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень) 05 жовтня 2017 р. за № 2164 передбачено складання звіту про управління [1]. Він повинен містити фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкривати основні ризики і невизначеності його діяльності. При цьому у п. 7 ст. 11 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зазначено, що звіт про управління подається разом з фінансовою та консолідованою фінансовою звітністю. Отже, українським законодавством передбачається, що звіт про управління – це окремий від фінансової звітності звіт, який зобов'язані подавати лише великі підприємства, а середні підприємства – у скороченому вигляді (без нефінансової інформації). Виникають запитання: чи коректна назва документу, який називають «звіт про управління»; яке місце займає звіт про управління (точніше, Звіт керівництва) у системі звітності підприємства та яке його призначення і зміст?

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ. МЕТА СТАТТІ

Звіт керівництва (або в національному законодавстві – звіт про управління) є принципово новою формою. Тому ця тема на сьогодні в національному науковому просторі є малодослідженою. У статті доц. Литвин Н. висвітлюється стислий зміст Положення з практики «Коментар керівництва», що видане Радою з МСФЗ у грудні 2010 року.

Проте закордонними вченими проводяться досить фундаментальні дослідження щодо складання Звіту керівництва. Так, розглядаються такі питання як: зв'язок Звіту керівництва із сучасною парадигмою менеджменту, відображення людського капіталу у Звіті керівництва, транспарентність Звіту керівництва тощо.

Метою статті є з'ясування коректності положень Закону про бухгалтерський облік щодо звіту про управління, дослідження сутності Звіту керівництва, його призначення і принципів, на яких ґрунтується його складання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

ОБСЯГ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ І МІСЦЕ ЗВІТУ КЕРІВНИЦТВА У НІЙ

Слід зазначити, що необхідність впровадження звіту про управління викликана процесами імплементації законодавства Європейського Союзу з бухгалтерського обліку, зокрема Директиви 2013/34/ЄС «Про щорічні фінансові звіти, консолідовані фінансові звіти та пов'язані звіти окремих типів підприємств» від 26 червня 2013 року (далі - Директива 2013/34/ЄС), та Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі - МСФЗ) в національну нормативну базу. Однак у міжнародних документах йдеться про *Звіт керівництва* або *Звіт вищого управлінського персоналу* (Management Report - MR) у Директиві 2013/34/ЄС або Коментарі керівництва (Management Commentary - MC) у МСФЗ [2, 3]. В Канаді та США цей документ носить назву Management Discussion and Analysis (MD&A), що українською можна перекласти як «Звіт керівництва та аналіз», у Великій Британії його називають Operational and Financial Review (OFR) – «Оцінка діяльності та фінансовий огляд», у Німеччині - Management Report – Звіт управління [4, 5]. Отже, вважаємо, при перекладі та імплементації Директиві 2013/34/ЄС у національну нормативну базу допущено лінгвістичну неточність, і зміст документу, про який йтиметься далі, не відповідатиме його назві.

Відповідно до пункту 26 Директиви 2013/34/ЄС Звіт керівництва є важливим елементом фінансового звітування (financial reporting) [2]. Згідно з Положенням з практики «Коментар керівництва: основи для представлення» (Practice Statement Management Commentary: A framework for presentation, далі – Положення «Коментар керівництва») Звіт керівництва являє собою описовий звіт, пов'язаний з *фінансовими звітами* (financial statements), підготовленими відповідно до МСФЗ [3]. Звіт керівництва не є частиною *фінансових звітів*. Його призначення – забезпе-

чити розуміння сум, представлених у *фінансових звітах*, зокрема про фінансовий стан, результати діяльності та грошові потоки суб'єкта господарювання. Він також повинен містити іншу інформацію, що не представлена у *фінансових звітах*: мету та перспективи розвитку підприємства і план керівництва щодо досягнення цієї мети. Разом з тим, у Положенні зазначається, що Звіт керівництва знаходиться у межах *фінансового звітування* (financial reporting) підприємства, оскільки відповідає визначенню «інше фінансове звітування» (other financial reporting), що зазначено у параграфі 7 Передмови до Міжнародних стандартів фінансового звітування (Preface to International Financial Reporting Standards) [6].

Отже, з наведеного випливають такі висновки:

1) МСФЗ і Директива 2013/34/ЄС водночас використовують кілька термінів: «financial reporting», «financial report(s)» та «financial statements», які у національній нормативній базі та вітчизняній науковій літературі ототожнюють і перекладають однаково – фінансова звітність. Така термінологічна неточність виникла внаслідок того, що ані в Концептуальній основі фінансового звітування, ані в самих МСФЗ і тим більше в Директиві 2013/34/ЄС не наводиться визначення понять «financial reporting», «financial report(s)». Однак, термінологічну прогалину Рада з МСФЗ намагається виправити, розробивши проект нової редакції Концептуальної основи фінансового звітування і документ під назвою «Ініціатива розкриття інформації – принципи розкриття інформації» (Disclosure Initiative - Principles of Disclosure) (далі – Принципи розкриття інформації за МСФЗ) [7, 8], про які йтиметься нижче;

2) відповідно до МСФЗ «financial reporting» охоплює «financial statements» та «other financial reporting». Повний комплект «financial statements», які ми перекладаємо як «фінансові звіти», включає п'ять форм: Звіт про фінансовий стан (баланс), Звіт про прибу-

тки і збитки (Звіт про фінансові результати), Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки до фінансових звітів. Other financial reporting – інше фінансове звітування – включає інформацію, що не наводиться у фінансових звітах, але допомагає в інтерпретації повного набору фінансових звітів та підвищує здатність користувачів приймати ефективні управлінські рішення.

Наведене свідчить про те, що при розробці понятійного апарату бухгалтерського обліку, який базується на міжнародних документах, важливо враховувати певні лінгвістичні аспекти.

Так, слово «*reporting*» під кутом мовознавства можна розглядати як герундій або віддієслівний іменник, яке утворилося від основи дієслова *report* – звітувати. Різниця між двома формами полягає у тому, що герундій означає процес, а віддієслівний іменник означає предмет як результат певної діяльності. Виходячи з цього, словосполучення «*financial reporting*» можна перекласти як «фінансове звітування» (процес) чи «фінансова звітність» (результат звітування). Однак, віддієслівний іменник на відміну від герундія вживається з артиклем, має форму множини і поєднується з числівниками. Вивчення Концептуальної основи та МСФЗ показує: словосполучення «*financial reporting*» вживається без артикля і тільки в однині. Це дає підстави вести мову про те, що конструкція «*reporting*» є герундієм. Проте форму множини приймає іменник «*report*» – *reports*, який має значення звіт або звітність. Синонімом до слова «*report*» є слово «*statement*» – (офіційний) звіт, заява, твердження про щось, наприклад, майновий стан тощо. Проте, на нашу думку, слово «*statement*» має вужче значення, оскільки мова йде про конкретні форми звітів, у той час як «*report*» містить додаткову, крім зазначених п'ять форм, інформацію.

В проектах оновленої Концептуальної основи фінансового звітування і Принципів розкриття інформації за МСФЗ розмежовуються

терміни *general purpose financial report(s)* (фінансова звітність загального призначення) та *general purpose financial statements* (фінансові звіти загального призначення). Фінансова звітність загального призначення – це звітність, яка забезпечує основних користувачів інформації суб'єкта звітування інформацією про економічні ресурси суб'єкта господарювання, права суб'єкта господарювання та зміни в його економічних ресурсах і правах. Фінансові звіти загального призначення – це особлива форма фінансової звітності загального призначення, яка містить корисну для основних користувачів цих звітів інформацію (про активи суб'єкта звітування, його зобов'язання, власний капітал, доходи і витрати) з метою оцінювання перспективи майбутніх чистих грошових надходжень та ефективності управління ресурсами суб'єкта звітування [7, 8]. Отже, із наведених визначень витікає, що термін «*statement*» є вужчим за термін «*report*».

Базуючись на попередніх міркуваннях та визначеннях, наведених у проектах оновленої Концептуальної основи МСФЗ та Ініціативи розкриття інформації – принципи розкриття інформації, вважаємо: у нормативній базі України доцільно розмежувати три категорії: фінансове звітування, фінансова звітність та фінансові звіти.

Під *фінансовим звітуванням* слід розуміти процес розкриття фінансової інформації про діяльність суб'єкта звітування (підприємство або групу підприємств).

Фінансова звітність – продукт фінансового звітування – це система узагальнених показників, сформованих на підставі даних рахунків бухгалтерського обліку, та іншої релевантної фінансової інформації про суб'єкт звітування за звітний період, яка призначена для широкого кола користувачів з метою здійснення управління та прийняття економічних рішень.

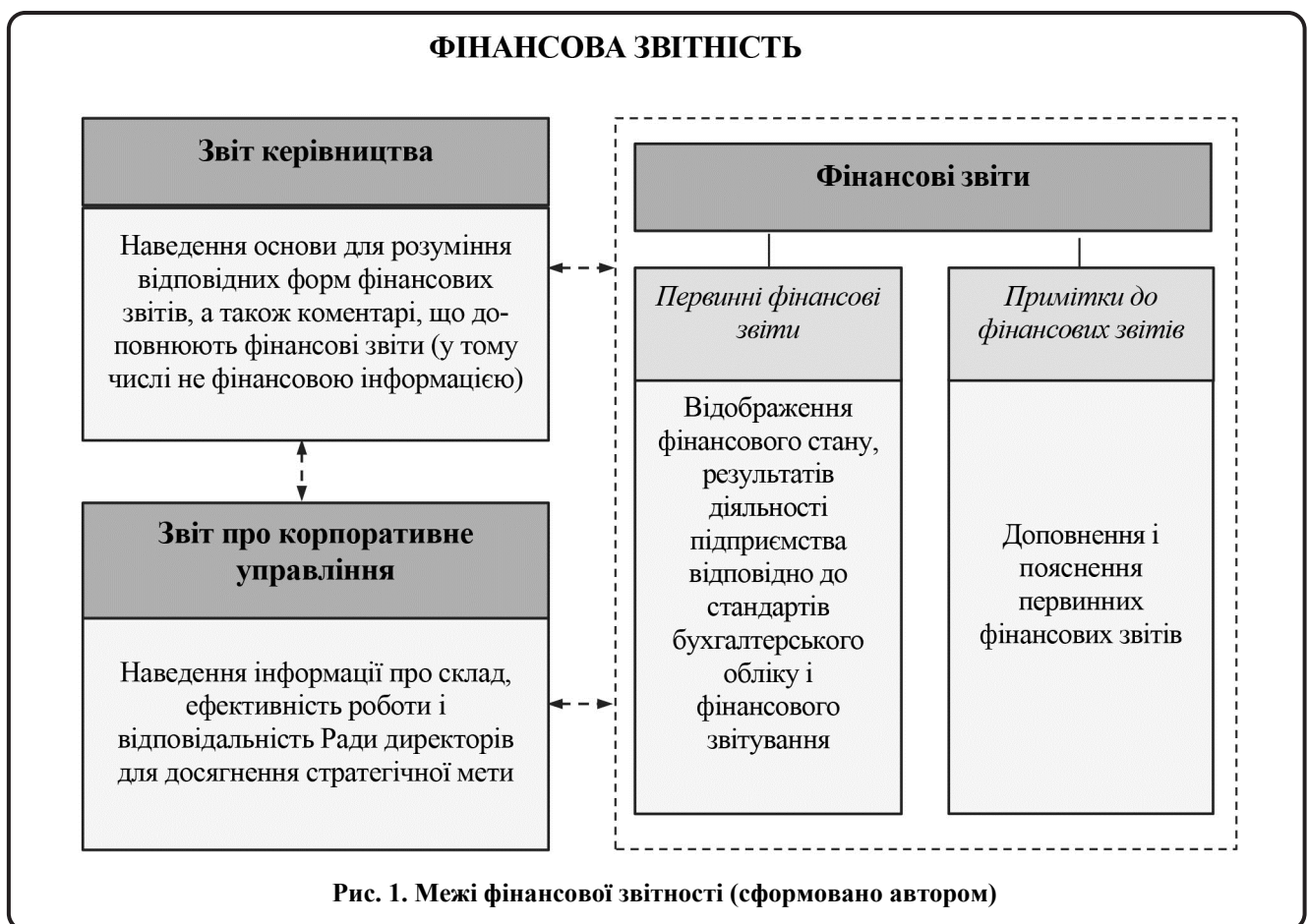
Фінансові звіти – сукупність звітних форм, в яких наводиться інформація про суб'єкт зві-

тування у вартісному вимірі і порядок формування якої визначено стандартами бухгалтерського обліку і фінансового звітування.

Вважаємо, що виділення і закріплення цих категорій у Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» дозволить чіткіше уявляти склад і зміст звітності, що має складатися суб'єктом звітування.

Виходячи із зазначеного, Звіт керівництва, поряд з фінансовими звітами, є частиною фінансової звітності суб'єкта звітування. Також

до фінансової звітності суб'єкта звітування відноситься Звіт про корпоративне управління. Таким чином, фінансова звітність охоплює: фінансові звіти (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансових звітів), Звіт керівництва та Звіт про корпоративне управління (рис. 1). Розуміння масштабів фінансової звітності у складі цих трьох компонентів відповідає Директиві 2013/34/ЄС, а також узгоджується з концепцією МСФЗ.

СУТНІСТЬ ЗВІТУ КЕРІВНИЦТВА ТА ПРИНЦИПИ, НА ЯКИХ ВІН ҐРУНТУЄТЬСЯ

Сьогодні панує думка, що окремі фінансові звіти не надають користувачам звітності повного розуміння результатів діяльності

підприємства та перспектив його розвитку. Це розуміння досягається через наведення фінансової інформації, яка не регулюється стандартами обліку і звітності, та нефінансової інформації у Звіті керівництва. У сві-

товій практиці Звіт керівництва надає можливість управлінському персоналу переглянути досягнуті результати діяльності та пояснити, чому вони відрізняються від запланованих, а також надає інвесторам інформацію про те, як зовнішні і внутрішні фактори можуть вплинути на результати діяльності суб'єкта господарювання і чи прийняті кері-

вництвом заходи сприяли досягненню поставлених цілей.

Для усвідомлення того, яка інформація підлягає розкриттю у Звіті керівництва, необхідно чітко розуміти, що він собою являє.

В деяких юрисдикціях наводяться визначення Звіту керівництва та його еквівалентів, окремі з яких розглянуто у табл. 1.

Таблиця 1

ДЕФІНІЦІЇ ЕКВІВАЛЕНТІВ ЗВІТУ КЕРІВНИЦТВА В РІЗНИХ ЮРИСДИКЦІЯХ

Країна	Назва звіту	Визначення
США [9]	MD&A	пояснення (в оповідальній формі) фінансових звітів та інших статистичних показників, які, на думку суб'єкта звітування, посилять розуміння користувачами звітності його фінансового стану, змін у фінансовому стані та результатів діяльності
Канада [10]	MD&A	Пояснення (в оповідальній формі), викладені з точки зору керівництва, поданих за звітний період фінансових звітів, фінансового стану компанії та перспектив розвитку
Велика Британія [4]	OFR	Пояснення (в оповідальній формі), наведені в річній звітності, основних тенденцій та факторів розвитку, результати діяльності та фінансового стану суб'єкта господарювання протягом звітного періоду, охопленого фінансовими звітами, і які можуть вплинути на майбутній розвиток, результати діяльності та фінансовий стан суб'єкта господарювання
IASB [3]	MC	Описовий звіт, в якому розтлумачується фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів суб'єкта господарювання
Україна [1]	Звіт про управління	документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності

Порівнявши наведені дефініції Звіту керівництва із визначенням звіту про управління, що міститься у новій редакції Закону про бухгалтерський облік, можна виявити відмінності між ними, і не тільки у назві. Найважливішою відмінністю, на яку слід звернути увагу як на грубе викривлення самої концепції Звіту керівництва, є смисловий відрив звіту про управління від фінансової звітності підприємства. Але перед тим, як запропонувати авторське визначення Звіту керівництва, розглянемо принципи, на яких базується розкриття інформації у Звіті керівництва у світовій практиці.

Принцип 1. «Очами керівництва» (Through the eyes of management).

Відповідно до цього принципу інформація у Звіті керівництва надає можливість корис-

тувачам фінансової звітності пізнати діяльність підприємства, його фінансовий стан та перспективи розвитку з точки зору управлінського персоналу.

Цей принцип є основоположним у Звіті керівництва. Він вимагає розкриття відповідних елементів інформації, які використовуються керівництвом для внутрішніх цілей, і визнає необхідність узгодження внутрішньої та зовнішньої звітності. При визначенні характеру та масштабу внутрішньої інформації, що підлягає оприлюдненню, компанії повинні збалансувати корисність від розкриття інформації з потребами різних груп користувачів, одночасно визнаючи, що вони мають розкрити інформацію відповідно до нормативних актів (стандартів).

Принцип 2. Комбінування з фінансовими звітами (Integration with Financial Statements) або, як пропонується Радою з МСФЗ у Положенні «Коментар керівництва», *доповнення та укомплектовування інформації фінансових звітів (Supplement and complement the financial statement information)*

Цей принцип фактично формалізує визначення іншої фінансової звітності, про яку йдеться у Передмові до МСФЗ. Згідно з ним Звіт керівництва доповнює та забезпечує повноту фінансових звітів для покращення її розуміння користувачами і прийняття ними більш ґрунтовних економічних рішень. Це досягається завдяки наведенню додаткового тлумачення сум, зазначених у фінансових звітах, та пояснень умов і подій, які формували інформацію у фінансових звітах і які можуть вплинути на майбутні фінансові наслідки. Крім того, Звіт керівництва повинен включати фінансову (кількісну) та нефінансову (якісну) інформацію про підприємство та результати його діяльності, що не наведена у фінансових звітах, але є актуальною для оцінки минулих результатів та прогнозування. При цьому Звіт керівництва не передбачає копіювання інформації, що міститься у фінансових звітах. Тісний зв'язок між фінансовими звітами та Звітом керівництва означає їх відповідність. Метою Звіту керівництва є концентрація уваги на тих питаннях, які впливають на розвиток, поточний та майбутні результати діяльності і фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Таким чином, хоча Звіт керівництва – це самостійний документ, здатний проінформувати читачів без посилання на інші документи, але він доповнює і як би надає завершеності комплексу фінансових звітів. Своєю чергою, прописане у новій редакції Закону про бухгалтерський облік визначення і статус звіту про управління, під яким розуміється Звіт керівництва, суперечить даному принципу. Важливість усвідомлення цього аспекту не можна недооцінювати, оскільки він суттєво впливає на зміст даного документу.

Принцип 3. Орієнтація на майбутнє (Forward-Looking Orientation)

Цей принцип є найважливішим, що забезпечує корисність Звіту керівництва. Відповідно до нього у Звіті керівництва слід пояснювати минулі події, рішення, обставини та результати діяльності у контексті того, яким чином вони впливають на майбутню діяльність. Цей принцип також вимагає викладення стратегії та цілей управління, можливих майбутніх подій, обставин, можливостей і ризиків, що базуються на припущеннях і які, на думку керівництва, можуть мати істотний вплив на розвиток суб'єкта господарювання, його фінансовий стан і результати діяльності.

При застосуванні цього принципу важливо розуміти, що Звіт керівництва не передбачає наведення прогнозів, оскільки вважається, що прогнозна інформація здатна ввести в оману користувачів звітності, а сама звітність втрапить таку важливу якісну характеристику як правдиве відображення. Натомість у Звіті керівництва визначаються цілі керівництва щодо розвитку підприємства та способи їх досягнення.

Однак, наведення forward-looking, тобто завбачливої, інформації, у фінансовій звітності часто розуміється в Україні як формування прогнозної інформації. Слід зазначити, що сьогодні серед науковців активізуються дослідження з прогнозної фінансової звітності. На думку Корневої Н.О., прогнозована фінансова звітність - всеохоплюючий вираз очікуваного стану підприємства [11, с. 139]. За словами проф. Куцика П.О., основною метою її формування і оприлюднення є надання користувачам надійних та реалістичних очікувань про майбутній фінансовий стан, прибутки, грошові потоки та зміни капіталу, що впливає на можливість підприємства залучати додаткові фінансові ресурси [12, с. 102]. Прогнозована (проектowana) фінансова звітність, пишуть Малахова В.М. і Скінтей Л.Ф., формується до початку господарської діяльності

відповідно до обраної стратегії підприємства [13, с. 166]. Але розглянувши напрацювання авторів, що пропагують прогнозну звітність, виникає питання: чи може звітність бути прогнозною?

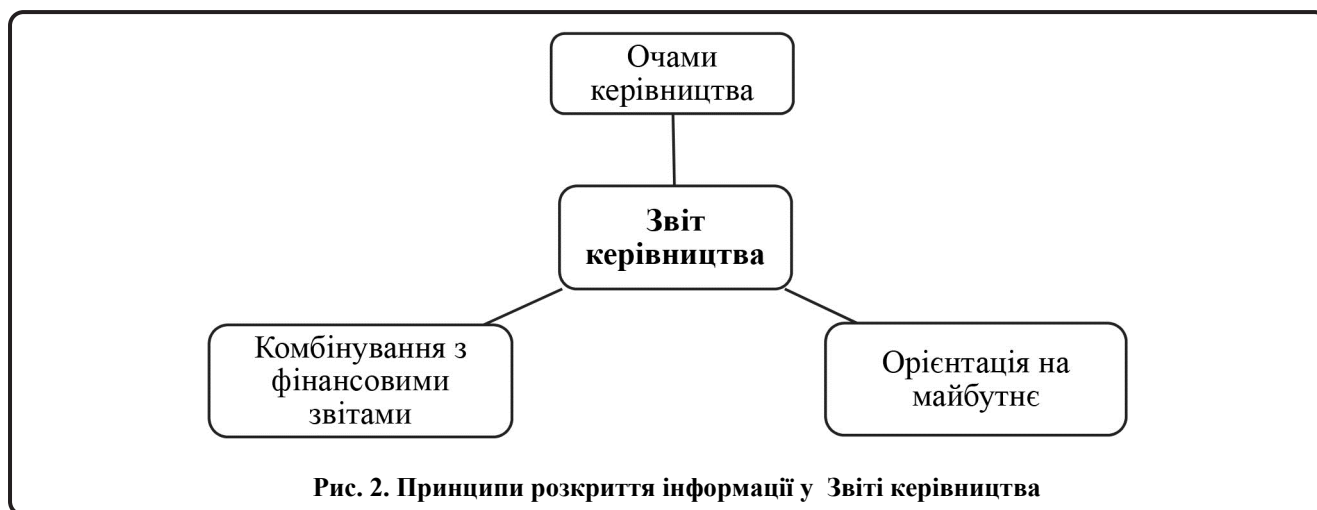
Відповідно до тлумачного словника Ожогова прогноз – це заключення, що базується на спеціальному дослідженні, про подальший розвиток та результат чого-небудь; звітність – виправдувальні документи, що містять звіт про роботу, про здійснені витрати [14]. Отже, якщо йдеться мова про прогноз, передбачається майбутнє, якщо про звітність – завжди про минуле. Таким чином, прогноз і звітність – слова-антагоністи, взаємовиключні поняття. Тому словосполучення «прогнозна звітність» є некоректним і перекручує саму сутність звітності.

Прихильники прогнозної (стратегічної) звітності стверджують, що інтерес до неї мають не тільки внутрішні, але й зовнішні користувачі: установи банків – для оцінки рівня кредитоспроможності суб'єктів господарювання під час отримання позик; кредитори – для оцінки передбачуваності дій керівництва та ризику фінансового результату протягом тер-

міну позики [15, с. 447]. Однак, прогнози, зазвичай, передбачають декілька сценаріїв, а методики розрахунку прогнозних показників можуть відрізнятися в укладачів та користувачів звітності, тому останні в своїх оцінках можуть бути введені в оману щодо питань, які їх цікавлять.

Можна погодитись, що багато рішень, прийнятих інвесторами, кредиторами та іншими позикодавцями, базуються на неявних або явних прогнозах про суму та терміни повернення інвестицій на власний капітал, позик або інших кредитних інструментів. Однак, їхні прогнози будуються на інформації фінансової звітності підприємства. Саме високий ступінь доречності (релевантності) інформації у фінансової звітності забезпечує її здатність допомогти користувачам зробити нові прогнози, підтвердити або виправити попередні прогнози або і те, й інше. Саме у цьому, вважаємо, полягає сутність завбачливої (forward-looking) орієнтації. Таким чином, Звіт керівництва підсилює прогностичність фінансової звітності і, відповідно, її доречність.

На рис. 2 схематично наведено принципи розкриття інформації у Звіті керівництва.

Базуючись на розглянутих принципах, вважаємо, що визначення Звіту керівництва може мати такий вигляд: **Звіт керівництва** – це до-

кумент управлінського персоналу, що супроводжує фінансові звіти як частину фінансової звітності суб'єкта господарювання та

містить фінансову і нефінансову інформацію про стан, результати та перспективи його розвитку за період, охоплений фінансовими звітами. Він також пояснює основні тенденції і фактори, що можуть вплинути на розвиток, фінансовий стан та результати діяльності підприємства.

Основними відмінностями запропонованого визначення від тих, що використовуються у США, Канаді, Великій Британії та наведених у Положенні «Коментар керівництва» і Законі про бухгалтерський облік, є:

1) наголошено, що Звіт керівництва є документом, що складається управлінським персоналом підприємства (а не бухгалтером) і ґрунтується на принципі «очах керівництва»;

2) посилання на те, що Звіт керівництва супроводжує фінансові звіти, наведено тому, щоб акцентувати на тому, що цей Звіт керівництва – не окрема інформація з альтернативним набором фінансових і нефінансових показників, а звіт, який складається з метою супроводження (доповнення) і пояснення річних фінансових звітів суб'єкта господарювання;

3) не використовується словосполучення «в описовій формі», яке зустрічається в юрисдикціях США, Канади та Великої Британії, оскільки це може навести на хибну думку, що Звіт керівництва відноситься до нефінансової звітності, і у ньому не потрібно наводити кількісні параметри. Натомість вважаємо, що коефіцієнти та інші показники ефективності діяльності є важливим елементом Звіту керівництва. Тому фразу «фінансову і нефінансову інформацію», яка наведена у Законі про бухгалтерський облік, вважаємо доречнішою;

4) посилання «у Звіті керівництва наводяться основні тенденції і фактори, що можуть вплинути на розвиток, стан та результати діяльності підприємства» зроблено для того, щоб розуміти, що оцінка стану та перспективи не обмежується звітним періодом. Очікується, що керівництво прокоментує тенденції і фактори, які воно очікує в майбутньому;

5) не зазначено, що у Звіті керівництва слід розкривати основні ризики і невизначеності діяльності підприємства, оскільки вважаємо, що це структурні елементи загальної інформації про фактори, які впливають на стан, результати діяльності та перспективи розвитку суб'єкта господарювання.

Вважаємо, що запропоноване визначення Звіту керівництва найповніше розкриває його сутність та принципи, на яких він ґрунтується, і може слугувати основою його формулювання у Законі про бухгалтерський облік.

КОРИСТУВАЧІ ЗВІТУ КЕРІВНИЦТВА

Оскільки Звіт керівництва є частиною фінансової звітності загального призначення, вочевидь, основні користувачі його інформації відповідатимуть тим, що зазначені в Концептуальній основі фінансового звітування. Згідно з параграфом М2 Концептуальної основи основними користувачами фінансової звітності є дійсні та потенційні інвестори, позикодавці та інші кредитори [16]. Однак, діапазон інформації, що відображена у фінансовій звітності, є доволі широким. Тому можна припустити, що сфера застосування та цільова аудиторія, на які розраховує управлінський персонал, розкриваючи інформацію у Звіті керівництва, можуть бути ширшими.

Разом з тим, у цілому мета фінансових звітів загального призначення, у доповнення яких складається Звіт керівництва, обмежується фінансовою інформацією. Статті, наведені у фінансових звітах, повинні відповідати визначенню елементів та критеріями визнання. Це забезпечує добре зрозумілу фінансову модель, що зосереджена першочергово на інформаційних потребах інвесторів.

За межами фінансових звітів інформаційні моделі нечітко визначені, що зумовлено значною відмінністю у потребах окремих користувачів. Наприклад, розглянемо інформаційні очікування працівників підприємства. На підставі фінансових звітів працівники розраховують впевнитися у стабільності та рентабельності своїх роботодавців, отри-

мати інформацію щодо здатності підприємства виплачувати заробітну плату, нарощувати людський капітал. За межами фінансових звітів інформаційні потреби змінюються залежно від кожного працівника і можуть включати різні аспекти: можливості для навчання і розвитку, режими надання і оплати відпусток, у тому числі по догляду за дитиною, наявність «соціального пакету», умови праці тощо.

Отже, інформація, представлена у Звіті керівництва, на наш погляд, повинна зосереджуватися на потребах осіб, які є постачальниками ризикового капіталу, тобто інвесторів і кредиторів. Звіт керівництва не слід збільшувати для задоволення інформаційних потреб розширеного кола зацікавлених осіб. Його також не слід розглядати як альтернативу іншим звітам, адресованим ширшій групі зацікавлених осіб, зокрема звіту про корпоративну соціальну відповідальність.

МЕТА ЗВІТУ КЕРІВНИЦТВА

Відповідно до Положення «Коментар керівництва» призначення Звіту керівництва полягає у наступному:

– надає користувачам фінансової звітності узагальнюючу інформацію, яка забезпечує контекст відповідних фінансових звітів. Така інформація висвітлює думку керівництва не лише про позитивні і негативні результати діяльності, а й пояснює їх причину та можливі наслідки;

– доповнює та укомплектовує фінансові

звіти, надаючи узагальнюючу інформацію про ресурси і зобов'язання суб'єкта господарювання, а також про ресурси, операції та інші обставини, що приводять до їх змін;

– пояснює основні тенденції і фактори, що можуть вплинути на продуктивність діяльності суб'єкта господарювання, його стан та розвиток [3].

Однак, вважаємо, наведена у Положенні «Коментар керівництва» мета повторює принципи, на яких він ґрунтується.

Враховуючи викладене і виходячи з того, що Звіт керівництва забезпечує контекст суміжних з ним фінансових звітів, сформулюємо його мету, яка, на нашу думку, повинна містити три елементи:

1) забезпечити інформацією інвесторів, позикодавців та інших кредиторів для інтерпретації та оцінювання відповідних фінансових звітів у контексті середовища, в якому працює суб'єкт господарювання;

2) визначити найважливіші проблеми, які стоять перед суб'єктом господарювання, і способи їх вирішення керівництвом суб'єкта господарювання;

3) дати оцінку стратегіям, що прийняті суб'єктом господарювання, та оцінити ймовірність того, що ці стратегії матимуть успіх.

Досягнення цієї мети буде означати, що Звіт керівництва містить фінансові, але не передбачені бухгалтерськими стандартами, і не фінансові показники, а також описові пояснення діяльності суб'єкта господарювання.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

В науці і практиці бухгалтерського обліку в Україні склалася ситуація, коли декілька термінів, які в міжнародній практиці характеризують дещо різні явища і процеси, перекладають одним словосполученням – фінансова звітність, тим самим ототожнюючи їх. Обґрунтовуючи відмінності між ними, автором статті пропонується розмежовувати терміни: «фінансове звітування» як процес розкриття інформації про суб'єкт господарювання, «фінансова звітність» як результат фінансового звітування і «фінансові звіти» як сукупність звітних форм.

Звіт керівництва є невід'ємною частиною фінансової звітності суб'єкта господарювання, оскільки відповідає визначенню «інше фінансове звітування», про яке йдеться у Передмові до МСФЗ. Його основне призначення полягає у забезпеченні розуміння сум, наведених від-

повідних фінансових звітах, та пояснення обставин і факторів, що вплинули або можуть вплинути на стан, результати діяльності та розвиток підприємства.

Складання Звіту керівництва ґрунтується на таких принципах:

- «очами керівництва», тобто у Звіті керівництва наводиться думка управлінського персоналу про стан, результати діяльності та розвиток підприємства;
- комбінування з фінансовими звітами, тобто Звіт керівництва доповнює інформацію, наведену у фінансових звітах;
- орієнтація на майбутнє, що означає необхідність наведення у Звіті керівництва пояснень про вплив минулих обставин, рішень, інших подій і факторів на майбутній розвиток суб'єкта господарювання, його фінансовий стан та результати діяльності.

Подальші дослідження варто спрямувати на вивчення структури і змісту Звіту керівництва та аналогічних йому звітів у міжнародній практиці з метою розроблення національного положення або методичних рекомендацій щодо його формування українськими підприємствами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Закон** України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV (станом на 01.01.2018 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14/page>.
2. **Directive** on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports of certain types of undertakings of the European parliament and of the council of 26 June 2013 N 2013/34/EU [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:182:0019:0076:EN:PDF>.
3. **IFRS** Practice Statement “Management commentary: a framework for presentation”: International Accounting Standards Board (December, 2010) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eifrs.ifrs.org/eifrs/PdfAlone?id=18230&sidebarOption=UnacompaniedPractice>
4. **Accounting** Standard : Operational and Financial Review : Accounting Standard Board (January, 2006) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.frc.org.uk/getattachment/4aeb44dd-0c04-479d-9592-d1a503834216/Reporting-Statement-The-Operating-and-Financial-Review-January-2006.pdf>
5. **Deutscher** Standardisierungsrat (German Accounting Standards Board) DRS 20 (GAS 20): Group Management Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://alt.drsc.de/service/drs/standards/index_en.php?ixstds_do=show_details&entry_id=38
6. **Preface** to International Financial Reporting Standards International Accounting Standards Board (April, 2002) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ifrs.skr.jp/preface.pdf>
7. **Conceptual** Framework for Financial Reporting (Exposure Draft) (May, 2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifrs.org/-/media/project/conceptual-framework/exposure-draft/published-documents/ed-conceptual-framework.pdf>
8. **Discussion** Paper DP/2017/1 Disclosure Initiative - Principles of Disclosure: International Accounting Standards Board (October, 2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifrs.org/-/media/project/disclosure-initiative/disclosure-initiative-principles-of-disclosure/discussion-paper/published-documents/discussion-paper-disclosure-initiative-principles-of-disclosure.pdf>
9. **TOPIC 9** - Management's Discussion and Analysis of Financial Position and Results of Operations (MD&A): US Securities and Exchange Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sec.gov/corpfin/cf-manual/topic-9>
10. **National** Instrument 51-102 Continuous Disclosure Obligations and Form 51-102F1, Management's Discussion and Analysis: Canadian Securities Administrators (October, 2006) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osc.gov.on.ca/documents/en/Securities-Category5/rule_20061013_51-102_supplement.pdf
11. **Корнєва Н.О.** Прогнозування фінансової звітності в умовах фінансово-економічної кризи / Корнєва Н.О. // Глобальні та національні проблеми економіки Випуск 1. – 2014. – С. 138-142.
12. **Куцик П.О.** Прогнозна фінансова звітність: проблемні аспекти і перспективи використання

підприємствами / Куцук П.О. // Международный научный журнал. Экономические науки. – 2015. № 9. – С. 101 – 108.

13. **Малахова, В. М.** Етапи та методи прогнозування показників проєктованих фінансових звітів / В. М. Малахова, Л. Ф. Скінтей // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. - Кіровоград: КНТУ, 2005. - Вип. 8. - С. 166-169.

14. **Толковый** словарь Ожегова [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://www.endic.ru/ozhegov>

15. **Фальченко О.О.** Теоретичні та методичні аспекти прогнозування фінансової звітності підприємств / Фальченко О.О. // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. – 2016. – Випуск 5. – 446-449.

16. **Концептуальна** основа фінансової звітності (видана РМСБО у вересні 2010 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009.

В статье исследуются сущность, принципы составления и предназначения Отчет руководства, который в Законе Украины «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине» названо отчетом об управлении. Основываясь на положениях международных стандартах, предложено разделять следующие категории: финансовая отчетность (процесс), финансовая отчетность (результат) и финансовые отчеты. Доказывается, что Отчет руководства лежит в границах финансовой отчетности предприятия и его основное назначение – обеспечить понимание статей, приведенных в сопровождающих финансовых отчетах. Рассматриваются и объясняются принципы, на которых основывается составление Отчета руководства: «глазами руководства», «комбинирование с финансовыми отчетами», «ориентация на будущее».

Ключевые слова: Отчет руководства, Закон о бухгалтерском учете, назначение Отчета руководства, принципы Отчета руководства, финансовая отчетности, финансовые отчеты.

The paper studies the essence, principles of compilation and object of Management report, which in the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" is called a "Report about management". Based on the provisions of international standards, we propose to divide the following categories: financial reporting, financial report, and financial statements. It is proved that the Management Report lies in the scope of financial reporting of entities, and its main purpose is to provide additional explanations of amounts reported in the related financial statements. The key principles of the Management Report: "through the eyes of management", "Supplement and complement financial statement information", "Forward-looking orientation" are considered and explained.

Key words: Management report, Law of accounting in Ukraine, objective of Management report, Principles of Management report, financial reporting, financial report, financial statements.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

**Бухгалтерський
облік і аудит**

**Журнал
видається з 1994 р.**

Перше професійне
видання в незалежній Україні

Передплатний індекс
у каталозі періодичних
видань ДП "Преса"

74053

23
роки з
читачам!

